

Diplomatik Gelişmelerin Spora Yansımalarına Örnek

Asil Kaya*

Giriş

Osmanlı İmparatorluğu'nda sportif faaliyetler, imparatorluğun son dönemlerinde canlanmaya başlamıştı. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sosyal hayatı canlandırmak adına gayrimüslimlerin öncülüğünde bisiklet, atletizm, yüzme ve futbol başta olmak üzere farklı branşlarda yarışlarla ve müsabakalarla canlanan sportif faaliyetler, takımların kulüpleşmesiyle birlikte daha organize bir hal almış ve 20. yüzyılın başından itibaren kulüpler arası organizasyonlar düzenlenmeye başlamıştı. Ancak bu dönemde Türkler arasında güreş dışında spor organizasyonlarının varlığını söylemek güçtü¹.

İkinci Meşrutiyet Dönemi'yle birlikte sportif faaliyetlerde hareketlilik gözlenirse de bu hareketliliğin öncülüğünü imparatorluk içerisinde yaşayan

* Doç. Dr. Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi, İzmir/TÜRKİYE asilkaya@msn.com
<https://orcid.org/0000-0003-2593-5622> DOI: 10.37879/978-975-17-6294-8.2025.353

1 Türklerin *ata sporu* olan güreş, kökeni Antik Çağ'a dayanan bir spor dalıdır. Türklerin Orta Asya'dan beri yakından ilgilendikleri bir spor olan güreş, bir yandan güç göstergesi olarak görülmekte, öte yandan bir kültür formu olarak değerlendirilmekteydi. Bu nedenle Osmanlı Dönemi'nde Türkler arasında gerçekleştirilen nadir spor organizasyonlarından birisi olmakla birlikte geleneksel bir nitelik taşımaktaydı. Kara Ahmet, Küçük Yusuf, Adalı Halil, Molla İbrahim, Madaralı Ahmet ve Kurtdereli Mehmet gibi isimler 19. yüzyılın sonlarında, 20. yüzyılın başlarında imparatorluğun en bilinen güreşçileri olarak ünlenmişlerdi. Ağırlıklı olarak Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türk Ocaklarının faaliyetleri arasında güreşe sıklıkla yer verilmesi, Türklerin geleneksel sporu olan güreşe yönelik ilginin artmasını sağlamıştı. Özellikle Batı bölgesindeki şubelerin güreş organizasyonlarına önem vermesi dikkat çekmişti. Bu organizasyonlar aynı zamanda Türk Ocaklarına hatırı sayılır bir gelir de sağlamıştı. Örneğin Ahmetli Türk Ocağı binasının inşasında ve Alaşehir Türk Ocağı'nın sosyal yardım faaliyetlerinde bu gelirlerden istifade edilmişti. Ayrıca Muğla, Düzce, Bolu ve Kastamonu, Kütahya, Maraş, Ödemiş, Amasya, Hayranbolu ve Edirne Türk Ocakları da güreş organizasyonları gerçekleştirmişlerdi. Bu organizasyonlara gösterilen ilgi güreş sporunu yalnızca yaşatmakla kalmamış, aynı zamanda önemsenmesini de sağlamıştı. Günver Güneş, "Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türk Ocaklarında Beden Eğitimi Spor Faaliyetleri (1923-1931)", *Belgi*, S. 27, Ocak 2024, s. 35-36.

gayrimüslimler üstlenmişti. Örneğin 1908'deki Londra Olimpiyatlarında Osmanlı İmparatorluğu'nu Galatasaray Sultanisi öğrencisi jimnastikçi Aleko Mulos Efendi temsil etmişti. 1912'deki Stockholm Olimpiyatlarında Osmanlı İmparatorluğu'nu temsilen yarışan sporcular ise Vahram Papazyan ile Mıgırdıç Mıgıryan isimli Ermeni asıllı iki atletti². Esasında söz konusu dönemde Türkler arasında da sportif faaliyetlere ilginin arttığı sezilmekteydi. Hatta İkinci Meşrutiyet'in ilanının hemen ardından Selim Sırrı Bey (Tarcan) tarafından kurulan Osmanlı Milli Olimpiyat Cemiyeti, spora yönelik ilginin bir emaresiydi. Fakat bu ilgi, bir organizasyona tam anlamıyla dâhil olunabilecek seviyeye ulaşmamıştı. Hiç kuşku yok ki Osmanlı İmparatorluğu'nun yıllar süren savaş ikliminin tam ortasında kalmış olması, bu hususta önemli bir handikaptı. Bu nedenledir ki modern anlamda Türkler arasında ilk spor organizasyonlarının düzenlenmesi ve bunun uluslararası platformlara taşınması, Cumhuriyet Dönemi'yle birlikte gerçekleşmişti³.

14 Temmuz 1922'de Ali Sami Bey (Yen) liderliğinde İdman İttifakı Heyet-i Muvakkatesi'nin kurulması, Birinci Dünya Savaşı sonrasında Osmanlı Milli Olimpiyat Cemiyeti'ni lağveden Selim Sırrı Bey tarafından 1922 yılının Mayıs ayında Cihan Müsabakalarına Hazırlanma Cemiyeti'nin faaliyete geçirilmesi ve bu cemiyetin aynı yılın 28 Ağustos'unda Türkiye Milli Olimpiyat Cemiyeti'ne dönüştürülmesi,⁴ Cumhuriyet Dönemi'nde gerçekleştirilecek organize sportif faaliyetlerin altyapısını hazırlamıştı. Bu gelişmeler, Türkiye'nin 1924'te Paris'te gerçekleştirilen olimpiyatlara katılmasıyla sonuçlanmıştı. 41 sporcu, 3 antrenör, 8 yönetici ve 1 hakemden oluşan 53 kişilik kafiyle Paris Olimpiyatlarına katılan Türk kafilesi,⁵ futbol, güreş, atletizm, halter, eskrim ve bisiklet⁶ branşlarına mensup sporculardan olmuştu. Paris Olimpiyatlarında özellikle güreş branşında elde edilecek sonuçlar merak konusuydu. Çünkü o dönemde *Alafranga Güreş* adı verilen minder güreşini yaygınlaştırmak üzere Türkiye'ye gelen Macar Antrenör

2 Cem Atabeyoğlu, "Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi", *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C 8, İletişim Yayınları, İstanbul 1995, s. 2190.

3 Efdal As, "İktidar-Spor Kurumları İlişkileri Bağlamında İki Dünya Savaşı Arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin Katıldığı Olimpiyatlar (1924 Paris, 1928 Amsterdam, 1936 Berlin)", *Cumhuriyet Tarihî Araştırmaları Dergisi*, C 12/S. 24, Aralık 2016, s. 159.

4 As, agm., s. 161-162.

5 Atabeyoğlu, agm., s. 2190.

6 Nuray Özdemir, "Türkiye Cumhuriyeti'nin Katıldığı İlk Uluslararası Organizasyon: 1924 Paris Olimpiyatları", *Atatürk Yolu Dergisi*, S. 51, Bahar 2013, s. 735-740.

Raul Peter, Türk Milli Güreş Takımının başına getirilmişti⁷. Dolayısıyla Paris Olimpiyatları hem Türk güreşçiler için hem de Raul Peter için ilk sınavdı.

Paris Olimpiyatları, Türk spor tarihi açısından önemli bir dönüm noktasıydı. Aynı zamanda bir spor organizasyonu olmanın ötesinde, yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti'nin uluslararası platformlarda kendini tanıtmak amacıyla faydalanabileceği bir tür propaganda aracıydı⁸. Nitekim hükümet de bu organizasyonu bir fırsat olarak değerlendirmiş olmalıydı ki olimpiyatlara katılacak sporcular için ödenek tahsis etmişti.

Paris Olimpiyatlarıyla birlikte spor organizasyonlarının çok yönlü işlevlere sahip olduğu gözlenmişti. Bu yüzden hükümet, 3-5 Kasım 1927'de Peşte'de düzenlenen Avrupa Güreş Şampiyonası'na katılan sporculara da destek vermişti. Hatta Türkiye Güreş Heyet-i Müttehidesi İkinci Reisi, Başvekil İsmet Paşa'ya gönderdiği telgrafta himaye-i devletlerinizden kuvvet alan gençlerimiz, öteden beri ibraz buyurduğunuz asar-ı teveccühe bu kere de layık olmağla ve Türk idmancılığını ecnebi milletlerde hüsn-ü temsil gibi yüksek bir vazifeyi hakıyla ifaya bütün kudretleriyle azim ve ahd etmişlerdir⁹ diyerek kendilerine verilen desteğe teşekkür etmişti.

Paris Olimpiyatları (1924), Avrupa Güreş Şampiyonası (1927) ve Amsterdam Olimpiyatları (1928) vb organizasyonlarda edinilen izlenim, sportif faaliyetlerin diplomatik ilişkilerde bir araç olarak kullanılabileceği fikrinin gelişmesine yol açmıştı. Dolayısıyla spor, Türkiye Cumhuriyeti'nin diplomatik ilişkilerinde zaman zaman başvurduğu bir araç haline gelmişti. Hatta 19. yüzyıldan itibaren gergin bir seyir izleyen Türk-Yunan ilişkilerinin yumuşamaya başladığı yıllarda düzenlenen güreş müsabakaları bu hususta önemli bir örnek teşkil etmişti.

1820'lerden 1930'lara Türk-Yunan İlişkilerine Genel Bakış

19. yüzyılın ikinci çeyreğine değin Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altında yaşayan Yunanlar, 1789 Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik fikrinden mülhem olarak 1821'de Mora'da isyan başlatmışlardı. İngiltere, Fransa ve Rusya gibi dönemin düvel-i muazzaması tarafından desteklenen

7 Cem Atabeyoğlu, "Güreş", *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C 8, İletişim Yayınları, İstanbul 1995, s. 2219.

8 Özdemir, agm., s. 741.

9 Söz konusu telgrafta İsmet Paşa için *Muhterem Başvekilimiz ve Reis-i Fabrimiz* ifadeleri kullanılmıştır. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30.10.0.0/144.35.20, 30.10.1927.

bu ayaklanma 1829'da Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanmasını sağlamıştı. Bundan sonraki süreçte topraklarını sürekli olarak Osmanlı aleyhine genişletme çabası içerisinde olan Yunanistan, bağımsızlık yolunda kendisine yardım eden ülkelerin de desteğiyle her fırsatta Osmanlı İmparatorluğu içerisindeki Yunan topluluklarını ayaklanmaya teşvik etmişti¹⁰. Öyle ki Osmanlı İmparatorluğu Girit'te sürekli olarak ortaya çıkan ayaklanmalar sonrasında Girit halkına ayrıcalıklar tanımak zorunda kalmış¹¹ ve 24 Mayıs 1881 tarihli antlaşmayla Teselya'yı savaşımsızın Yunanistan'a bırakmıştı¹². Üstelik 1897'deki savaşta olduğu gibi, Osmanlı İmparatorluğu Yunanistan'ı yense de her fırsatta Avrupalı devletler duruma müdahale etmiş ve anlaşmazlıkların Yunanistan lehine çözülmesini sağlamışlardı. Nihayetinde Balkan Savaşları sonrasında bir zamanlar Osmanlı İmparatorluğu'nun parçası olan Girit, Makedonya, Selanik, Epir ve çok sayıda Ege adası Yunanistan'ın eline geçmişti. Dolayısıyla Osmanlı İmparatorluğu ile Yunanistan arasındaki ilişki, en başından itibaren sürekli olarak gergin bir şekilde seyretmişti.

Birinci Dünya Savaşı'nın galipleri olan İngiltere, Fransa ve İtalya; bir yandan 30 Ekim 1918 tarihli Mondros Mütarekesi'nin ardından Osmanlı İmparatorluğu topraklarına yönelik başlattıkları işgallerine devam ederlerken, öte yandan 18 Ocak 1919'da topladıkları Paris Barış Konferansı'nda Osmanlı İmparatorluğu'nun akıbetini kapsamlı bir şekilde ele almışlardı. Üstelik şubat ayında Yunanistan'ı da bu sürece dâhil etmişlerdi. Yunanistan'ın Giritli lideri Venizelos, Wilson İlkelerine¹³ dayanarak öne sürdüğü iddiaların sonunda Osmanlı İmparatorluğu'ndan toprak talep etmişti. 1919 Mayıs'ına gelindiğinde Yunan talepleri, İngiltere ve Fransa'nın desteğiyle kabul edilmiş ve Yunanistan 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal etmişti. Kısa süre içerisinde de işgali Batı Anadolu ve Doğu Trakya topraklarına yaymıştı. Mustafa Kemal Paşa önderliğinde Anadolu'da başlayan Kurtuluş Savaşı giderek büyümüş, sonunda

10 Mehmet Kayıran, Mustafa Yahya Metintaş, "Türk-Yunan İlişkileri (1878-1952)", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yakın Tarih Dergisi*, C 1/ S. 3, Ocak 2018, s. 37-42.

11 Melek Öksüz, "Girit Meselesi'nin Belirsizlik Yılları (1908-1913)", *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, S. 25, Nisan 2010, s. 95.

12 İbrahim Serbestoğlu, "Yunanistan'a Geçiş Sürecinde Teselya Müslümanlarının Durumu", *Belleken*, C LXXVIII/S. 283, Ankara 2014, s. 1079.

13 Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Woodrow Wilson'un 8 Ocak 1918'de ortaya attığı ilkeler 14 maddeden oluşmaktaydı. Bu ilkelerin 12. maddesinde *İmparatorluk sınırları içindeki diğer ulusların yaşam güvenliklerinin ve özerk gelişimlerinin sağlanması* öngörülmekteydi. İhsan Şerif Kaymaz, "Wilson Prensipleri ve Liberal Emperyalizm", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C 23/S. 667-68-69, Kasım 2007, s. 151.

askeri ve siyasi zaferlerle sonuçlanmıştı. Bu süreç, aynı zamanda Türk-Yunan ilişkilerindeki gerginliğin en had safhaya ulaştığı dönem olmuştu. 9 Eylül 1922'de İzmir'in kurtuluşuyla savaşın askeri safhası sona ermiş, diplomatik safhaya geçilmişti. Kurtuluş Savaşı'nda mağlup olan Yunanistan, görüşme sürecine dâhil edilmediği Mudanya Mütarekesi'ni gönülsüz bir şekilde kabul etmek zorunda kalmıştı. Lozan Barış Görüşmelerinde karşı karşıya gelen iki ülke arasındaki ana konu, Yunanistan sınırları içerisinde kalan Türkler ile Türkiye sınırları içerisinde kalan Yunanların mübadelesiydi. Kimlerin mübadele kapsamına dâhil edilecekleri ve mübadeleye tabi tutulacakların hangi koşullarda mübadele edilecekleri üzerine yoğunlaşan görüşmeler, *Birinci Dönem Görüşmelerin* sürdüğü¹⁴ 30 Ocak 1923'te *Türk-Rum Nüfus Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol*'le kısmen çözüme kavuşturulmuştu. Ancak protokolden kaynaklanan sıkıntılar, Cumhuriyet'in ilk yıllarında iki ülke arasında zaman zaman gerginliklerin yaşanmasına yol açmıştı. Sınır ve tazminat konusuyse *İkinci Dönem Görüşmelerde* Yunanistan'ın Karaağaç'ı Türkiye'ye bırakmasıyla hallolmuştu¹⁵.

Lozan Barış Görüşmelerinin hemen öncesinde saltanat kaldırılmış, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) ve bu meclis tarafından seçilmiş olan hükümet, uluslararası platformlarda Anadolu Türkleri adına tek yetkili merci olmuştu. Lozan Barış Görüşmelerinin antlaşmayla sonuçlanmasından sonra da Cumhuriyet ilan edilmişti (29 Ekim 1923).

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türk-Yunan ilişkilerindeki gerginlik devam etmişti. Bunun iki ana nedeni bulunmaktaydı. Birinci neden patrikhane meselesiydi. Patrikhanenin statüsü ve faaliyetleri Türkiye'nin hassasiyetle yaklaştığı bir konuydu. Nitekim İstanbul Valiliği, tüm dini ve ruhani seçimlerde aday olacak kişilerin Türkiye vatandaşı olmaları ve seçim sırasında Türkiye'de ikamet ediyor olmaları gerektiğini belirterek¹⁶ bu hassasiyeti ortaya koymuştu. 6 Aralık 1923'te *patrik* seçilen VII. Gregoris¹⁷ 17 Kasım 1924'te kalp krizi nedeniyle ölünce, yerine 17 Aralık 1924'te Tarabya Metropolit

14 Lozan Barış Görüşmeleri iki aşamada gerçekleştirilmişti. Birinci görüşme 20 Kasım 1922-4 Şubat 1923 tarihleri arasında, ikinci görüşme ise 23 Nisan 1923-24 Temmuz 1923 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir.

15 Hakan Uzun, "1919-1950 Yılları arasında Türkiye-Yunanistan İlişkileri", *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, C 5/ S.2, 2004, s. 41.

16 Yorgo Benlisoy, Elçin Macar, *Fener Patrikhanesi*, Ayraç Yayınları, Ankara 1996, s. 50.

17 "Patrikhanede Hadise", *Hakimiyet-i Milliye*, 7 Kanunuevvel 1923, s. 1.

Konstantin Arapoğlu seçilmişti¹⁸. Ancak Arapoğlu'nun mübadeleye tabi olması ve Türkiye Cumhuriyeti'nin bu hususta kararlı tavır takınması, iki ülke arasında krize neden olmuştu. Öyle ki Arapoğlu'nun 30 Ocak 1925'te sınır dışı edilmesiyle birlikte Yunanistan, konunun uluslararası platformlara taşınması için girişimlerde bulunmuştu. Fakat bu girişimlerden istediği sonucu alamayınca Arapoğlu 19 Mayıs 1925'te patriklikten istifa ettiğini duyurmuş ve 13 Temmuz'da İstanbul Rumlarından Vasilios patrikliğe seçilmişti¹⁹.

Türk-Yunan ilişkilerinin Cumhuriyet'in ilk yıllarında gergin seyir izlemesinin ikinci nedeniyse Lozan Antlaşması'nda karşılıklı mutabakatın sağlandığı mübadele hükümlerindeki esnekliklerdi. Esneklik de 30 Ocak 1923 tarihli *Türk ve Rum Nüfus Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol*'ün ikinci maddesinde yer alan *établis* ifadesinden kaynaklanmaktaydı. Mübadeleye kimlerin tabi tutulacağını düzenleyen söz konusu maddede şu ifadeler yer almaktaydı:

Birinci maddede öngörülen mübadele;

İstanbul'da oturan Rumları,

Batı Trakya'da oturan Müslümanları kapsamayacaktır.

1912 yasası ile sınırlandırıldığı biçimde İstanbul Belediye [Şehremaneti] sınırları içinde 30 Ekim 1918 gününden önce yerleşmiş [établis] bulunan Rumlar, İstanbul'da oturan Rumlar sayılacaklardır.

1913 Bükreş Andlaşmasının saptamış olduğu sınır çizgisinin doğusundaki bölgeye yerleşmiş tüm Müslümanlar, Batı Trakya'da oturan Müslümanlar sayılacaklardır²⁰.

Lozan Barış Antlaşması'nın imzalanmasının ardından mübadele sürecini idare etmek üzere kurulan karma komisyonda yer alan Türk tarafı, 30 Ekim 1918'den önce İstanbul'a yerleşmiş Rumların Türk kanunlarına göre belirlenmesi gerektiğini savunmuştu. Çünkü mevcut kanunlara göre iki tür yerleşim biçimi vardı. Birincisi *yerli* vatandaşlardı ki bunlar doğdukları yerde oturanlar ve yerleştikleri yere kayıtlarını taşıyanlardı. İkincisiyse başka memleketlerden gelip yerleşenlerdi ki bunlar da yerleştikleri yerlere kayıtlarını taşımayanlardı. İstanbul'daki Rum nüfus içerisinde ikinci

18 "Dün Rum Patriği İntihap Edildi", *İkdam*, 18 Kanunuevvel 1924, s. 1.

19 "İznik Metropoliti Patrik İntihap Edildi", *Vatan*, 14 Temmuz 1925, s. 1.

20 İsmail Soysal, *Türkiye'nin Siyasal Andlaşmaları*, C 1 (1920-1945), Türk Tarih Kurumu Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2000, s. 185.

kategoride yer alanların sayısı hayli fazlaydı. Dolayısıyla Türk tarafı, bu görüşüyle mümkün olduğunca fazla Rum'u mübadeleye tabi tutmak istediği göstermişti. Rum tarafı ise İstanbul'da daha fazla Rum nüfus bırakabilmek amacıyla 30 Ekim 1918'den önce kaydını taşımış olsun olmasın, İstanbul'a yerleşmiş tüm Rum nüfusun "établis" sayılması gerektiğini savunmuştu. Bu iki farklı görüş, karma komisyon içerisinde krize yol açmış ve komisyonun Türk üyeleri görevlerinden çekilmişlerdi. Bunun üzerine konu Milletler Cemiyeti'ne aksettirilmiş, hatta bu hususta Uluslararası Adalet Divanı'ndan görüş istenmişse de sorun devam etmişti. Üstelik Lozan Antlaşması'ndaki bağlayıcı hükümlere rağmen, Yunanistan Batı Trakya'da yaşayan Türklerin mallarına el koymuş, mübadeleyle gelen Rumlara vermişti. Bunun üzerine Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti de İstanbul'daki Rumların mallarına el koymuştu. Böylece iki ülke arasındaki kriz derinleşmişti. Hatta Fener Rum Patriği Konstantin Arapoğlu'nun gönderilmesi de bu kriz çerçevesinde gerçekleşmişti. Nihayetinde 21 Haziran 1925'te imzalanan Ankara Antlaşması'yla etabli sorunu kısmen çözüme kavuşturulmak istenmişti. Ancak antlaşmadan dört gün sonra Yunanistan'da General Pangalos liderliğindeki cuntacıların iktidarı ele almasıyla birlikte antlaşma geçersiz kalmış ve sorun kaldığı yerden devam etmişti²¹. 1926'nın Ağustos ayında karşı darbeye General Pangalos'un iktidarı son bulduktan sonra Türkiye ile Yunanistan arasındaki görüşmeler kaldığı yerden devam etmiş ve bu görüşmeler 1 Aralık 1926 tarihli Atina Antlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanmıştı. Bu antlaşma, etabli sorununu her ne kadar siyasi açıdan çözüme kavuşturmuş olsa da mübadelenin uygulanma koşullarındaki sıkıntıları tam olarak gidermemişti. Dolayısıyla etabli sorunundan kaynaklı olarak iki ülke arasındaki gerginlik sürmüştü²².

19 Ağustos 1928'de Yunanistan'da yapılan seçimlerde Venizelos'un yeniden iktidara gelmesi, Türk-Yunan ilişkilerinde bir dönüm noktası olmuştu. Çünkü Venizelos, geçmişe nazaran daha ılımlı bir politika benimsemiş ve geleneksel Yunan yayılcılığından uzak bir tavır takınmıştı. Venizelos'un bu tutumunda gerek Balkanlardaki siyasi atmosferin gerekse Yunanistan'daki iç çalkantıların etkisi yadsınamaz²³. Yine de bu tutum, neredeyse yüz yıldır gergin bir seyir izleyen Türk-Yunan ilişkilerinde ilk kez yumuşamaya yol açması

21 Esra Sarıkoyuncu Değerli, "Atatürk Dönemi Türk-Yunan Siyasi İlişkileri", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 15, Ağustos 2006, s. 246.

22 Sarıkoyuncu Değerli, agm., s. 246-247.

23 Nilüfer Uğurlu Şenel, "1930 Yılı Türk-Yunan Dostluk Çabaları", *Güney Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, S. 21, Aralık 2012, s.125-128.

bakımından önemliydi. Venizelos'un Başvekil İsmet Paşa ve Hariciye Vekili Tevfik Rüştü Bey'e gönderdiği 30 Ağustos 1928 tarihli mektubunda barış dilini kullanması, iki ülke ilişkilerinin yumuşamasındaki ilk adım olmuştu. İsmet Paşa da Venizelos'a aynı üslupla karşılık vererek bu adımı karşılıksız bırakmamıştı. Bundan sonraki süreçte zaman zaman etabli sorunundan kaynaklı sıkıntılar yaşansa da diyalogun esas alınması, sorunun nihai olarak çözülmesinde etkili olmuştu. Nihayetinde 10 Haziran 1930'da imzalanan Ankara Antlaşması'yla iki ülke arasında krizlere yol açan etabli sorunu çözüme kavuşturulmuştu. Bu antlaşmanın ardından Türk-Yunan ilişkilerindeki yumuşama, yerini *dostluk* evresine bırakmıştı.

Türk-Yunan İlişkilerini Destekleyen İlk Spor Faaliyetleri

Ankara Antlaşması'nın imzalanmasının ardından Türk-Yunan ilişkilerinin dostluk evresine geçmesi yalnızca iki ülke için değil, tüm Balkan ülkeleri için önemli bir gelişme olmuştu. Öyle ki bu gelişmeyi müteakiben Balkan ülkeleri arasında işbirliğine dayanan Balkan Antantı fikri gündeme gelmiş ve bu fikir diğer Balkan ülkeleri tarafından da olumlu karşılanmıştı²⁴. Bu arada 1929'da Atina'da düzenlenen, ancak Türk-Yunan ilişkilerindeki sıkıntıların tam anlamıyla giderilmemesinden ötürü Türkiye'nin katılmadığı spor oyunlarının Balkan diplomasisindeki bu iyimserliği desteklemek için kullanılması planlanmıştı. Böylece hem spor organizasyonunun geliştirilmesi hem de diplomatik ilişkilerin pekiştirilmesi düşünülmüştü²⁵. Bu çerçevede değerlendirildiğinde Balkan Oyunlarının 5-12 Ekim 1930, Balkan Konferansı'nın ise 5-10 Ekim 1930 tarihlerinde gerçekleştirilmesi bir tesadüf olmadığı anlaşılmaktadır.

Türkiye'deki spor otoritelerinin önemli bir kısmı, hiçbir hazırlık yapılmamış olması ve iştirak halinde alınacak neticenin mucib-i şeref bir vaziyet temin edemeyeceği gerekçesiyle oyunlara katılıma karşı çıkmışlardı²⁶. Buna karşın oyunlara katılım sağlanması gerektiğini düşünenler de mevcuttu. Bunların başında Atletizm Federasyonu Reisi Burhaneddin (Felek) Bey gelmekteydi. Bu durum, sporcuları da ikileme bırakmıştı. Nitekim bazı sporcular oyunlara katılım teklifini reddederlerken, bazılarıysa tüm eleştirilere rağmen²⁷

24 Rıfat Uçarol, *Siyasi Tarih (1789-2014)*, Der Yayınları, 10. Baskı, İstanbul 2015, s. 577.

25 Mustafa Mutlu, "Uluslararası İlişkilerin Gelişiminde Sporun Rolü: Türk-Yunan İlişkileri Örneği (1930-1931)", *Atatürk Yolu Dergisi*, S. 70, Mayıs 2022, s. 345.

26 "Balkan oyunları", *Milliyet*, 30 Eylül 1930, s. 5.

27 Cumhuriyet gazetesinde *Atina'da yenilirlerse bu mağlubiyete vesile verenler, bilmelidirler ki bütün Türklüğün lanetine uğrayacaklardır* denilmişti. "Gidiyorlar!", *Cumhuriyet*, 2

Burhaneddin Bey'in liderliğinde Atina'daki oyunlara katılmak için 2 Ekim'de yola çıkan kafilede yer almışlardı. Sporcu kafilesi, 2 Ekim'de Atina'ya hareket eden vapurda Balkan Konferansı'na katılacak Türk heyetiyle karşılaşmıştı. Atletizm Federasyonu Reisi Burhaneddin Bey'in heyettekilere durumu iletmesi üzerine heyete önderlik eden Hasan Bey (Saka) ile Hamdullah Suphi Bey'in (Tanrıöver) girişimleriyle kabile dışında kalan atletlerden Besim Bey, Semih Bey ve Mehmet Ali Bey'in de oyunlara katılımı sağlanmıştı²⁸.

5 Ekim 1930 Pazar günü, saat 10.00'da toplanan Balkan Konferansı'nın ilk oturumunun ardından, Atina Stadyumu'nda Balkan Oyunları için açılış töreni gerçekleştirilmişti. Törene Yunanistan Başvekili Venizelos, Yunan vekiller, Balkan Konferansı nedeniyle Atina'da bulunan temsilciler, elçiler, mülki ve askerî erkan da katılmıştı²⁹. Yunanistan Başvekili Venizelos, ev sahibi olarak yaptığı konuşmada dönemin diplomatik ilişkilerinde sporun araçsallığını ortaya koymuş ve şu ifadeleri kullanmıştı:

Genel olarak spor toplantılarının ve özel olarak Balkan Oyunlarının Balkan yarımadasının halkları arasında iyi dostluk ve anlayışı geliştirdiğine ve değerli tartışılmaz erdemleri geliştirdiğine yürekten inanıyorum. Keşke spor toplantıları daha sık yapılırsa. Balkan gençleri arasında dostane bir ortamın oluşmasına ve dostluk bağlarının kurulmasına katkıda bulunduklarının herkes farkındadır. Bazılarınız siyasete girdiğinde, o zaman şimdi spor yoluyla teşvik edilen iyi dostluk ve anlayış, Balkan halkları arasında daha fazla yakınlaşma ve iş birliğine katkıda bulunacaktır. Zevk ve umut duygularıyla ilk Balkan Oyunlarını açıyorum³⁰.

Venizelos'un *ilk Balkan Oyunları* ifadesi dikkat çekiciydi. Çünkü önceki yıl da Atina'da benzer bir turnuva düzenlenmişti. Ancak Türkiye katılmamıştı. Dolayısıyla Venizelos, 1930'daki turnuvayı diplomatik sahayı da desteklemesi amacıyla *ilk* olarak nitelendirerek deyim yerindeyse *milat* olarak kabul etmişti. Aynı organizasyonda Balkan Konferansı'na katılan Türk Heyeti Reisi Hasan Bey'e (Saka) söz verilmesi³¹ de diplomatik açıdan anlamlı olmuştu.

Türk sporcular, Balkan Oyunlarında kayda değer bir başarı elde edememişlerdi. Ancak Balkan Oyunlarından beklenen etkiler büyük ölçüde

Teşrinievvel 1930, s. 4.

28 Burhaneddin, "Türk atletlerle beraber Yunan payitahtında", *Milliyet*, 7 Teşrinievvel 1930, s. 2.

29 "Atina'dan gelen haberler", *Cumhuriyet*, 7 Teşrinievvel 1930, s. 3.

30 Mutlu, agm., s. 346.

31 "Atina'dan gelen haberler", s. 3.

gerçekleşmişti. Birincisi, Balkan ülkeleri arasında yıllar boyunca sürecek olan sportif bir organizasyonun temelleri atılmıştı. İkincisiyse özellikle Türkiye ile Yunanistan başta olmak üzere Balkan ülkeleri arasındaki iyimser hava perçinlenmişti. Nitekim Atletizm Federasyonu Reisi Burhaneddin Bey, Atina dönüşünde verdiği demeçte oyunların özellikle diplomasi alanındaki etkisini şu sözlerle ortaya koymuştu:

Atletlerimiz halk üzerinde çok iyi tesirler bıraktılar. Bilhassa Venizelos ve Yunan halkı bize karşı çok teveccühkâr harekette bulundular. Yunan Başvekilinin hürmetle Türk sancağını selamlaması nazarı dikkati celbediyordu. Bu seyahatin atletizm nokta-i nazarından çok faydası olduğu için siyasi faydalarını da Balkan konferansına iştirak eden murahhaslarımız gördüler. Yunan payitahtında gördüğümüz hüsnü kabul ve halkın alakasını tekrar zikretmek mecburiyetindeyiz³².

Abidin Daver, Cumhuriyet gazetesindeki yazısında sportif açıdan tam bir hezimet olarak nitelendirdiği Balkan Oyunlarıyla ilgili değerlendirmesine Atletlerimizin Atina seyahati siyasi nokta-i nazardan parlak oldu³³ diyerek başlamıştı. Ayrıca Balkan Konferansı'na katılan delegelerden Kocaeli Milletvekili Refik Saffet Bey ise Venizelos'un özellikle Türk atletlerin geçişi sırasında ayağa kalkıp şapkasını çıkararak Türk bayrağını selamlamasını mühim bir siyasi vaka olarak değerlendirmişti³⁴.

Balkan Oyunlarının ardından Türk ve Yunan takımları arasındaki sportif faaliyetlerin sayısı gittikçe artmıştı. Balkan Oyunlarının tamamlanmasının üzerinden iki hafta bile geçmeden Yunanistan'ın önde gelen futbol takımlarından Aris, İstanbul'a gelmiş, iki gün arayla Fenerbahçe ve Galatasaray'la dostluk maçı oynamıştı.³⁵ Bu maçların Yunanistan Başvekili Venizelos'un Türkiye ziyaretinin başlangıcına denk gelmiş olması, dikkat çekici bir husustu.

Aris-Fenerbahçe, Aris-Galatasaray maçlarından sonra, 16 Kasım 1930 Pazar günü Midilli'de Pojobyakos ile Ayvalık İdman Yurdu,³⁶ 7 Aralık 1930 Pazar

32 "Atletlerimiz dün avdet ettiler," *Cumhuriyet*, 16 Teşrinievvel 1930, s. 4.

33 Abidin Daver, "Sporu kurtaralım!", *Cumhuriyet*, 16 Teşrinievvel 1930, s. 1.

34 "M. Venizelos bayrağımızı nasıl selamladı?", *Vakit*, 17 Teşrinievvel 1930, s. 4.

35 "Fenerbahçe İle Aris Takımı Berabere Kaldı", *Hakimiyyet-i Milliye*, 25 Teşrinievvel 1930, s. 1; "Galatasaray, Yunan takımını 5-1 mağlup etti", *Cumhuriyet*, 27 Teşrinievvel 1930, s. 1-4.

36 "Ayvalık-Midilli Maçı 2-2'ye Berabere Kaldı", *Milliyet*, 23 Teşrinisani 1930, s. 6.

günü Sakız'da Selaps ile Karşıyaka,³⁷ karşı karşıya gelmişlerdi. Karşıyakalı futbolcuların Sakız'a ayak bastıkları sırada Yaşasın Türkiye ve Hoş geldiniz nidalarıyla karşılanmış olmaları,³⁸ Türk-Yunan ilişkilerinin bir tezahürü niteliğindedir.

Türk-Yunan ilişkileri açısından önemli bir gösterge olan sportif faaliyetler gerek dostluk müsabakaları yoluyla gerekse Balkan Oyunları vasıtasıyla sonraki yıllarda da sürmüştü. Üstelik bu faaliyetler yalnızca futbolla sınırlı kalmamış, diğer branşlara da sirayet etmişti.

Türk-Yunan İlişkilerinin Yansıması Olarak Güreş Müsabakaları

Türk-Yunan ilişkilerindeki ılımlı havanın spordaki yansımaları 1931'in ilk günlerinden itibaren devam etmişti³⁹. İki ülke arasındaki sportif faaliyetlere mart ayından itibaren güreş de dâhil olmuştu. Bu gelişme Türk spor tarihi açısından da önemliydi. Zira daha önce ilk kez 1928'deki Amsterdam Olimpiyatlarında karşı karşıya gelen iki ülke güreşçileri⁴⁰ arasında ikinci kez temas sağlanacaktı. Ancak bu defa sağlanacak temasın, aynı zamanda diplomatik ilişkilere katkı sunması beklenmekteydi. Kaldı ki Türk ve Yunan güreşçiler arasında dostluk müsabakaları İstanbul'la sınırlı kalmayacak, birkaç ay sonra Atina'da devam edecekti. Nitekim Yunan güreşçileri İstanbul'a getiren Yunanistan Güreş Heyeti Reisi Mösyö Vekusis, Türk gazetecilere verdiği ilk demeçte rövanş müsabakalarının yapılabileceğini ima etmişti⁴¹.

Müsabakalarda İlk Raunt: İstanbul Güreş Müsabakaları (5-10 Mart 1931)

İstanbul'da bulunan Haliç İdman Kulübü yetkilileri, 1931 Şubat'ında Yunanistan Güreş Heyeti'yle iletişime geçerek iki ülke sporcuları arasında

37 Maç aşırı yağmur nedeniyle yalnızca 3 dakika oynanabilmişti. "Sakızda sporcularımız", *Yeni Asır*, 8 Kanunuevvel 1930, s. 1; Karşıyaka, 27 Aralık 1930 Cumartesi günü de Midilli'de Aris'le dostluk maçına çıkmıştı. "İzmirli K.S.K. Midillide Aris isimli Yunan takımını 5-1 yendi", *Türkspor*, 1 İkinci Kanun 1931, s. 10-11.

38 "Sporcular Sakızda hararetle karşılandılar", *Yeni Asır*, 7 Kanunuevvel 1930, s. 1.

39 İzmir Kulübü Altay, 2 Ocak 1931'te Atina'da Yunan takımı Panathinaikos'la karşılaşmış ve maçtan 6-3 mağlup ayrılmıştı. "Altay Atinada Yunan Şampiyonuna (6-3) Nasıl Yenildi?", *Türkspor*, S. 15-67, 8 İkinci Kanun 1931, s. 16; Ayrıca 1931 Şubat'ından itibaren Atina Atletizm Heyeti'nden İstanbul Atletizm Heyeti'ne dostluk yarışması teklifi gelmiş ve bu çerçevede iki heyet arasında görüşmeler başlamıştı. "Atletizmde faaliyet başladı", *Yarın*, 24 Şubat 1931, s. 5.

40 T.M., "Çifte Muvaffakiyet", *Türkspor*, 12 Mart 1931, S. 24-76, s. 3.

41 "Yunan güreşçileri şehrimize geldiler", *Türkspor*, 5 Mart 1931, S. 23-75, s. 12.

İstanbul'da bir dostluk müsabakası düzenlenmesine yönelik girişimlerde bulunmuştu. Haliç İdman Kulübü'nün bu girişimi Yunan güreş otoriteleri tarafından olumlu karşılanınca organizasyona yönelik hazırlıklar başlamıştı.

İlk aşamada müsabakaların Mart ayında gerçekleştirilmesi hususunda mutabık kalınmış⁴² ve Yunanistan'dan katılacak güreşçiler tespit edilmişti. Buna göre Yunanistan'dan dört güreşçinin katılması kararlaştırılmıştı. Bunlar; 59 kiloda Zervinis,⁴³ 67 kiloda Papadakis, 72 kiloda Stringakis ve 79 kiloda Zamut'tu⁴⁴. İstanbul'daki güreş müsabakalarına katılacak Yunan sporcuların belli olmasının ardından Türk basınında özellikle Zervinis'e dikkat çekilmekteydi. Söz konusu basın-yayın organlarında yayınlanan haberlerde Zervinis'in 1924'te Paris'te ve 1928'de Amsterdam'da gerçekleştirilen olimpiyatlara katıldığına, Yunanistan'da *filiz sıklet* adı verilen sıkletin en iyisinin Zervinis olduğuna ve iyi güreştiğine vurgu yapılmaktaydı. Yunan güreşinin gelişmesi için Amerika Birleşik Devletleri'nden özel antrenörler getirildiği de haberlerde yer verilen bir başka husustu⁴⁵. Türk tarafındaysa belirsizlik hâkimdi. Yunan güreşçilerle karşılaşacak Türk güreşçilerin kimler olacağı son ana kadar belirlenmemişti. Yalnızca maçtan birkaç gün önce Haliç İdman Kulübü; Burhan, Abbas, Münir, Yusuf, Vefik, Saim, Seyfi, Nazif, Adnan, Hüseyin, Mustafa, Mazhar, Faruk, Kamil, Servet, Esat, Mehmet Tefik ve Ali Beylerin müsabaka günü saat 15.00'da Terbiye-i Bedeniye salonunda olmalarını istemişti⁴⁶. Dolayısıyla Türk takımının bu isimler içerisinde seçilecek güreşçilerden oluşması beklenmekteydi.

Bu arada İstanbul Güreş Heyeti Reisi Seyfi Cenap Bey (Berksoy), son anda sıkletlerle ilgili çıkan bir pürüzü gidermek üzere 24 Şubat 1931 Salı günü Atina'ya gitmişti. Atina'da Yunan güreş yetkilileriyle görüşen Seyfi Bey, pürüzü gidermişti⁴⁷. Ayrıca dönüşte Yunan kafilesine refakat ederek büyük bir jest yapmıştı.

İstanbul Güreş Heyeti Reisi Seyfi Bey, Yunan Güreş Heyeti Reisi Mösyö Vekusis ve Yunan güreşçileri taşıyan İtalya bandıralı vapur 4 Mart 1931 Çarşamba sabahı İstanbul Limanı'na yanaşmıştı. Kafileyi kalabalık bir sporcu

42 “Şehrimize Yunan güreşçiler geliyor”, *Yarın*, 8 Şubat 1931, s. 5.

43 Georgios Zervinis (1905-1983); Yunanistan Güreş Milli Takımı'nın kaptanıdır. 1924 ve 1928 yıllarındaki olimpiyatlara katılım sağlamıştır.

44 “Gelen Yunan güreşçileri kimlerdir?”, *Yarın*, 14 Şubat 1931, s. 4.

45 “Yunan güreşçileriyle temas”, *Türkspor*, 26 Şubat 1931, S. 22-74, s. 13.

46 “Yunanlı güreşçiler”, *Vakit*, 3 Mart 1931, s. 6.

47 “Yunan güreşçileriyle temas”, s. 13.

kitlesi karşılaşmış, her iki tarafı temsilen gerçekleştirilen konuşmaların ardından karşılıklı çiçek takdimleri yapılmıştı. Limandaki kısa törenin ardından Yunan güreş kafilesi Bristol Otel'i'ne götürülmüştü⁴⁸.

Türk-Yunan dostluğuna işaret etmesi beklenen müsabakaların arifesinde Atina'da yayınlanan Proiya gazetesi Paris muhabiri François Psalty'nin Ankara Türk Ocağı'nda Türk-Yunan ilişkileri üzerine konferans vermesi⁴⁹ ve aynı dönemde Yunan Başvekâlet Müsteşarı Mösyö Papadatos önderliğinde bir heyetin İstanbul ve Ankara'yı ziyaret etmesinin gündeme gelmesi,⁵⁰ güreş müsabakalarının diplomatik önemini ortaya koyması bakımından önemliydi. Üstelik 30 Ekim 1930'da iki ülke arasında imzalanan ve Türkiye ile Yunanistan arasında ithalat-ihracat muamelelerini düzenleyen İkamet, Ticaret ve Seyrisefain Mukavelesini⁵¹ güreş müsabakalarının başlayacağı gün TBMM'de kabul edilmesi de müsabakaların önemine işaret etmekteydi.

Türk basını müsabakalara ilgiyle yaklaşmıştı. Özellikle bazı gazetelerde müsabakaların milli rekabet olarak algılandığı gözlenmişti. Örneğin Yarın gazetesinin 3 Mart 1931 tarihli nüshasında Türk güreşçilerin memleket şerefini yabancılara karşı göstereceklerine⁵² inanıldığından bahsedilmişti.

Müsabakaların başlamasından önce bir sıkıntı gözlenmişti. Kumkapı Spor Kulübü, organizasyonun hazırlık sürecine dâhil edilmediği için bünyesindeki sporcuların müsabakalara katılmamasını kararlaştırmıştı⁵³. Oysa belirlenen sıkletlerdeki Türk güreşçilerin en iyileri Kumkapı Spot Kulübü'ndeydi. Dolayısıyla bu durumun Türk ekibini, Yunan ekibi karşısında zayıf bırakabileceği düşünülmüştü⁵⁴. Bu kaygının yersiz olmadığı da ilk günkü müsabakalarda görülmüştü.

48 “Yunan güreşçileri şehrimize geldiler”, s. 12; “İlk Türk-Yunan güreşi bugün”, *Yarın*, 5 Mart 1931, s. 5.

49 “Türk-Yunan münasebatı hakkında bir konferans”, *Cumhuriyet*, 5 Mart 1931, s. 3. Psalty, 15 Mart 1931 Pazar günü Galatasaray Lisesi'nde aynı konuda bir konferans daha verecekti. “Türk-Yunan Dostluğu”, *Yarın*, 13 Mart 1931, s. 3.

50 “Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne daveti zaruridir”, *Vakit*, 6 Mart 1931, s. 2.

51 Antlaşma metninin tamamı için bk. BCA, 501/32125.126785.16, 30.10.1930; BCA, 525/380688.154367.32, 30.10.1930; “Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Hükümeti arasında aktolunan İkamet, Ticaret ve Seyrisefain Mukavelesinin tasdiki hakkında Kanun”, *Resmî Gazete*, 15 Mart 1931, S. 1748, s. 303-310.

52 “Yunanlı güreşçiler geliyor”, *Yarın*, 3 Mart 1931, s. 5.

53 “Yunan güreşçileri şehrimizde”, *Vakit*, 5 Mart 1931, s. 7.

54 “Yunan güreşçileri şehrimize geldiler”, s. 12.

Müsabakalar için Beyoğlu'nda bulunan Artistik Sineması'na ait salonda tüm hazırlıklar tamamlanmıştı. Program, 5 Mart 1931 Perşembe günü saat 18.30'da düzenlenen açılış töreniyle başlamıştı. Yunanistan ve Türkiye adına her iki ülke arasındaki dostluğu konu edinen konuşmaların yapıldığı tören, heyetlerin birbirlerine mensubu bulundukları ülkelerin bayraklarını takdim etmeleriyle sona ermiş ve saat 19.30'da müsabakalara geçilmişti.

Seyircilerle dolu salonda ilk müsabaka, Burhan⁵⁵ ile Zervinis arasında yapılmıştı. Zervinis karşısında nispeten zayıf kalan Burhan, 10'ar dakikalık iki devre halinde süren müsabakadan sayı hesabıyla mağlup ayrılmıştı⁵⁶.

İkinci müsabakaysa Adnan⁵⁷ ile Zamut arasındaydı. Karşılıklı mücadeleyle geçen müsabaka, ilkinde nazaran daha hareketsiz geçmişti. Toplamda yirmi dakika süren müsabakanın sonunda kazanan Adnan olmuştu. Bu arada Yunan güreşçilerin zaman zaman Adnan'ı alkışlamaları iki takım arasında dostluk havasının esmesini sağlamıştı⁵⁸. Adnan ile Zamut arasındaki müsabakanın ardından Muzaffer ile Esat arasında gösteri müsabakası gerçekleştirilmişti.

Netice itibarıyla ilk günün sonunda takımlar arasındaki mücadele eşitlikle sonuçlanmıştı.

İlk günkü müsabakalar Türk takımının Yunan takımına üstünlük sağlayabilmesi için daha iyi güreşçilerle takviye edilmesi gerektiğini göstermişti. Durumun farkına varan Türk yetkililer, muhtemeldir ki organizasyona dâhil olmaları hususunda Kumkapı Spor Kulübü yöneticileriyle görüşmüşlerdi. Nitekim 7 Mart Cumartesi günkü gazetelerde Kumkapı Spor Kulübü'nün ikna edildiği ve Kumkapılı güreşçilerin de organizasyona dâhil olacakları belirtilmişti⁵⁹.

Organizasyonun ikinci gün müsabakaları 7 Mart Cumartesi günü saat 21.30'da başlamıştı. İkinci günün ilk müsabakası Abbas⁶⁰ ile Zervinis arasındaydı. Esasen Beşiktaş Jimnastik Kulübü'nün (BJK) güreşçisi olan Abbas, ilk dakikalardan itibaren rakibine bariz bir üstünlük sağlamıştı. Öyle ki on

55 Burhan Conkeroğlu, 1903-2001.

56 "Yunan güreşçileri ilk temas", *Cumhuriyet*, 6 Mart 1931, s. 4; "Yunan güreşçileri ilk müsabakamız", *Vakit*, 6 Mart 1931, s. 1-2.

57 Adnan Yurdaer, 1912-1982.

58 "Yunanlılarla ilk güreş müsabakamız", *Yarın*, 6 Mart 1931, s. 4.

59 "Bu gece yapılacak müsabakalar", *Yarın*, 7 Mart 1931, s. 1.

60 Abbas Sakarya, 1912-2008.

dakikalık ilk devrede Yunan güreşçi Zervinis'i bir hayli yormuştu. Rakibinin yorgunluğundan istifade eden Abbas, ikinci devrede daha rahat bir mücadele çıkarmış ve müsabakayı sayı üstünlüğüyle tamamlamıştı.

İkinci müsabakadaysa Münir⁶¹ ile Papadakis karşı karşıya gelmişlerdi. Organizasyon kapsamında ilk kez mindere çıkan iki güreşçinin mücadelesinde Harbiyeli Münir'in üstünlüğü ve hareketliliği dikkat çekmişti. Nitekim müsabakanın başlamasından 5,5 dakika sonra Münir, rakibi Papadakis'in sırtını yere getirerek tuş etmiş ve müsabakadan galip ayrılmıştı. Müsabakanın sonunda Münir'i alkışlayan Yunan Güreş Heyeti Reisi Vekusis, bir de madalya vererek fair-play örneği sergilemişti⁶².

İkinci günün son maçı Saim⁶³ ile Stringakis arasında olmuştu. Kumkapı Spor Kulübü'nün güreşçisi olan Saim, tekniğiyle dikkat çekmişse de müsabakada kendisini çok zorlamamıştı. Bu durum Saim'in formsuz olduğu izlenimini vermiş ve formsuzluğu yeterli idman yapmamasına bağlanmıştı⁶⁴. Yine de yirmi dakika süren müsabakanın sonunda kazanan Saim olmuş⁶⁵ ve böylece Türk takımı, organizasyonunun ikinci gününü üç galibiyetle tamamlamıştı. Müsabakaların sonunda Türk Milli Takımı Antrenörü Raul Peter; Abbas, Münir ve Saim'e sarılarak tebrik etmişti.

Organizasyonun son maçları 10 Mart Salı akşamı gerçekleştirilmişti. Pazartesi günü, cumartesi akşamı BJK'lı Abbas'a mağlup olan Zervinis'in hasta olduğu ve maça çıkmayacağı duyurulmuştu⁶⁶. Esasında Zervinis için böyle bir duyuru beklenmekteydi. Zira Türk ekibi, Abbas ile Zervinis arasında bir rövanş karşılaşması yapılması için Yunan ekibiyle temasa geçmişti. Muhtemeldir ki Yunan ekibi teklife pek de sıcak bakmamış, ancak Türklerden kaçmış durumuna da düşmek istememişlerdi. Bunun için mücbir bir gerekçe sunmak durumunda kalmışlardı.

Son günkü müsabakalarda özellikle basın mensupları açısından bir sıkıntı ortaya çıkmıştı. Organizasyonun ilk iki gününde spor muhabirlerinin müs-

61 Harbiye'nin güreşçisi olan Münir'in kimliğiyle ilgili tafsilatlı bir bilgi bulunmamakla birlikte, kendisinin 1961-1962 yıllarında Türkiye Güreş Federasyonu Başkanı Münir Çalışal olması kuvvetle muhtemeldir.

62 "Üç güreşte de Yunanlıları yendik", *Yarın*, 8 Mart 1931, s. 4.

63 Saim Arıkan, 1906-1997.

64 "Güreşçilerimiz galip", *Cumhuriyet*, 8 Mart 1931, s. 4.

65 "Güreşte faikiyetimizi Yunanlılara isbat ettik", *Vakit*, 8 Mart 1931, s. 4.

66 "Bu akşam son güreşler yapılacak", *Yarın*, 10 Mart 1931, s. 5.

bakaları kolaylıkla takip edip, haberleştirmelerine imkân tanıyan davetiyeler, son gün iptal edilmişti⁶⁷. Basın mensupları da bu karara tepki göstermişlerdi. Dolayısıyla 10 Mart akşamı gerçekleştirilen müsabakalara dair bilgiler, ilk iki günkü müsabakalara nazaran daha yüzeysel bir şekilde işlenmişti.

Günün ilk müsabakasinda Vefik⁶⁸ ile Papadakis karşılaşmıştı. Müsabakanın ilk devresinde başa baş mücadele eden sporcular, ikinci devreye de aynı şekilde başlamışlardı. İkinci devrenin başlamasından 2,5 dakika sonra rakibinin açığını yakalayan Vefik, güzel oyunla rakibinin sırtını yere getirerek tuş etmiş ve müsabakanın galibi olmuştu⁶⁹.

Günün ikinci müsabakasındaysa Şevki ile Stringakis karşı karşıya gelmişlerdi. Yunan Güreş Heyeti Reisi Vekusis'in hakemlik yaptığı müsabakanın⁷⁰ ilk 10 dakikalık devresinde de iki sporcu nihai bir sonuç elde edememişlerdi. Ancak ikinci devrede üstün olan taraf Şevki olmuştu. Nitekim ikinci yarı başladıktan 5 dakika sonra Şevki, Yunan rakibini tuş ederek müsabakadan galip ayrılmıştı.

Bu müsabakanın ardından Türk Milli Takımı Antrenörü Raul Peter mindere gelmiş ve BJK'lı Abbas'a, cumartesi günü Zervinis karşısındaki mücadelelerinden ötürü bir kol saati hediye etmişti⁷¹.

Günün ve organizasyonun son müsabakasıysa Faik ile Zamut arasındaydı. İki sporcunun gayet çekişmeli geçen mücadelesi, günün diğer iki müsabakasından farklı olarak tuşla sonuçlanmamıştı. Ancak toplamda yirmi dakika süren mücadelenin galibi, sayı üstünlüğüyle Faik olmuştu.

Türk-Yunan ilişkilerinin bir yanması olarak gerçekleştirilen güreş müsabakaları, bu mücadeleyle birlikte sona ermişti. Yunan sporcular organizasyonun tamamlanmasının ardından ülkelerine geri dönmüşlerdi.

Organizasyon kapsamında gerçekleştirilen müsabakaların dökümü, tabloya şu şekilde yansımıştı:

67 “Dün gece yapılan güreş maçları”, *Vakit*, 11 Mart 1931, s. 1.

68 Vefik Gürkanlar (.... – 1981)

69 “Yunanlı güreşçileri yendik”, *Türkspor*, 12 Mart 1931, S. 24-76, s. 12.

70 “Yunanlı güreşçileri yendik”, s. 12.

71 “Dün gecceki güreşlerde iki Yunanlının sırtını yere getirdik”, *Yarın*, 11 Mart 1931, s. 4.

Tablo 1. İstanbul'daki Müsabakaların Dökümü

Sıra	Tarih	Müsabaka	Galip	Galibiyet Şekli
1	5 Mart 1931 Perşembe	Burhan-Zervinis	Zervinis	Sayı Üstünlüğü
2	5 Mart 1931 Perşembe	Adnan-Zamut	Adnan	Sayı Üstünlüğü
3	7 Mart 1931 Cumartesi	Abbas-Zervinis	Abbas	Sayı Üstünlüğü
4	7 Mart 1931 Cumartesi	Münir- Papadakis	Münir	Tuş
5	7 Mart 1931 Cumartesi	Saim-Stringakis	Saim	Sayı Üstünlüğü
6	10 Mart 1931 Salı	Vefik-Papadakis	Vefik	Tuş
7	10 Mart 1931 Salı	Şevki-Stringakis	Şevki	Tuş
8	10 Mart 1931 Salı	Faik-Zamut	Faik	Sayı Üstünlüğü

5-10 Mart 1931 tarihleri arasında gerçekleştirilen organizasyonda toplamda dokuz müsabaka gerçekleştirilmişti⁷². Bu müsabakaların sekizinde Türk ve Yunan güreşçiler karşı karşıya gelmişler, tabloda da görüldüğü üzere sekiz müsabakanın yedisini Türk güreşçiler kazanmışlardı.

Müسابakalarda İkinci Raunt: Atina Güreş Müsabakaları (19-20 Temmuz 1931)

Türk-Yunan ilişkilerine olumlu katkı sunan güreş müsabakalarının ikincisi 1931 Temmuz'unda gerçekleştirilmişti. Yunanistan'ın Etnikos ve Panhelinios Spor Kulüplerinin⁷³ haziran ayında Kumkapı Spor Kulübü'nü Atina'ya davet etmeleriyle⁷⁴ birlikte hazırlıklar başlamıştı⁷⁵.

72 Organizasyonun ilk gününde iki Türk güreşçi arasında bir de gösteri müsabakası yapılmıştı.

73 "Yunanistan'a gidecek güreşçiler seçildi", *Cumhuriyet*, 28 Haziran 1931, s. 4.

74 "Güreşçilerimiz Yunanistan'a gidiyor", *Vakit*, 25 Haziran 1931, s. 7.

75 Aslında Yunan Güreş Heyeti Reisi Vekusis, 4 Mart 1931 Çarşamba günü İstanbul'a geldikleri sırada gazetecilere verdiği demeçte memleketin sporcu gençliğinin samimiyetini takviye amacıyla Türk güreşçileri ilk fırsatta Atina'ya davet edeceklerini söyleyerek bu ziyaretin altyapısını oluşturmuştu. "Yunan güreşçiler şehrimizde", *Vakit*, 5 Mart 1931, s. 7.

Yunan kulüplerinin davetini Kumkapı Spor Kulübü'ne iletmelerini iki açıdan değerlendirmek mümkündür. Birincisi Kumkapı Spor Kulübü, mart ayındaki müsabakalarda organizasyonun dışında tutulduğu gerekçesiyle organizasyona katılmama kararı almış, daha sonra güçlükle ikna edilmişti. Davetin bu defa Kumkapı üzerinden gelmesi, bir tür gönül alma girişimi olarak değerlendirilebilir. İkincisiyse o günlerde birçok sıklette Türkiye'nin en iyi güreşçileri Kumkapı'daydı. Dolayısıyla Yunanlar, Türkiye'nin en iyi güreşçileriyle karşılaşmak istemiş olabilirlerdi.

Kumkapı Spor Kulübü'nün 26 Haziran 1931 Cuma günü yaptığı seçmelerde 56 kiloda Cafer, 61 kiloda Bedri, 66 kiloda Refik, 72 kiloda Saim, 79 kiloda Adnan ve 87 kiloda Mustafa Beyler, Atina'ya gidecek kafiye katılma hakkı kazanmışlardı⁷⁶. Ayrıca Atina'ya gidecek kafilenin adı geçen altı sporcunun yanı sıra iki idareciden oluşacağı, idareci olarak da Kumkapı Spor Kulübü Reisi İsmail Hakkı Bey (Vefa) ile Harbiye Mektebi Terbiye-i Bedeniye Eski Muallimlerinden Mazhar Bey'in belirlendiği açıklanmıştı⁷⁷.

Atina'da gerçekleştirilecek güreşler, Türkiye ile Yunanistan arasındaki gümrük anlaşmasının geçerliğinin üç ay süreyle uzatılmasını öngören bir protokolün imzalandığı günlere denk gelmişti. Yunanistan Dışişleri Bakanı Andreas Michalakopoulos ile Türkiye'nin Yunanistan Başkonsolosu Enis Bey (Akaygen) arasında protokolün imzalandığı⁷⁸ günlerde Galata Rıhtımı'ndan yola çıkan Türk güreşçiler, 16 Temmuz 1931 Perşembe günü Atina'ya ulaşmışlardı.

Mart ayındaki organizasyon gibi bu organizasyon da *milli* bir mücadele olarak görülmüştü. Bu nedenledir ki organizasyonun Türk-Yunan ilişkilerine olan katkısı zaman zaman geri plana düşmüştü. Yine de organizasyonun Türk-Yunan ilişkileri içerisindeki önemi bilinmekteydi. Kumkapı Spor Kulübü'nün seçtiği kadroyu yorumlayan Türk Milli Takım Antrenörü Raul Peter'in ifadeleri söz konusu farkındalığı ortaya koymaktaydı:

Varlığıyla iftihar ettiğimiz bu eski güreş kulübü, Yunanistan'a daha çok kuvvetli bir kadro ile gidilebilirdi. Fakat nispeten zayıf gitmeleri bir dereceye kadar iyi olmaktadır. Zira malumunuzdur ki Yunanistan'ın güreşi buraya nazaran yeni yeni inkişaf etmektedir. Bu inkişaf devresinde güreşecek dost

76 A. Sedat, "Yunanistan'a gidecek güreşçiler hazırlandılar", *Yeni Gün*, 11 Temmuz 1931, s. 12.

77 A. Sedat, agm., s. 12.

78 "Türk-Yunan gümrük itilafnamesi", *Yeni Gün*, 13 Temmuz 1931, s. 4.

hasımlarımızı birdenbire ezmek doğru değildir. Ümit verici bir beraberlik veya galibiyetle ileride iki millet arasında yapılacak temaslar daha sıklaştırılabilir⁷⁹.

Peter, bu müsabakaların Balkan Oyunlarında güreşe de verilmesini sağlayabileceğini de ifade etmişti⁸⁰.

Atina'da coşkuyla karşılanan Türk güreş kafilesi, 19 Temmuz 1931 Pazar akşamı Atina Stadyumu'ndaki gördükleri ilgiyle Türk-Yunan ilişkilerindeki yumuşamanın etkisini yakından gözlemlemişti.

Türk kfileyi etkileyen bir diğer husus da güreş müsabakaları için yapılan hazırlıklardı. Yunan yetkililer, müsabakalar için göze hitap eden hazırlıklar yapmışlardı. Örneğin müsabakaların 60.000 kişilik Atina Stadyumu'nun ortasına konulan minderde yapılmasını düşünmüşlerdi. Bununla birlikte müsabakaları akşam saatlerine denk getirmişlerdi. Böylece Atina Stadyumu'nda ilk kez projektör ışıkları altında organizasyon düzenlemişlerdi. Gazetelere göre stadyumda oluşturulan ambiyans, bin bir gece masallarını andırmıştı⁸¹.

Açılış seremonisinden önce sporcular stadyumda ısınma hareketleri yapmışlar ve Yunan güreşçilerin bir kısmı kendi aralarında gösteri müsabakası gerçekleştirmişlerdi.

Organizasyonun açılış seremonisinde stadyumu dolduran binlerce Yunan seyirci, tek tek mindere çağrılan Türk güreşçileri yoğun bir şekilde alkışlamıştı. Açılış konuşmasını "ev sahibi" sıfatıyla Panhelinos Kulübü yöneticisi yapmış ve Türklere yönelik "dostluk" mesajları içeren ifadeler kullanmıştı. Ardından Kumkapı Spor Kulübü Reisi İsmail Hakkı Bey de Yunan yöneticiye benzer şekilde dostluk mesajları içeren Türkçe bir konuşmayla karşılık vermiş ve gördükleri "hüsn-i kabul"den ötürü Yunan halkına da teşekkür etmişti⁸². Türkiye'nin Yunanistan'daki Başkonsolosu Enis Bey'in yanı sıra Yunanistan Güreş Heyeti yetkililerinin ve yaklaşık on bin seyircinin katılım sağladığı organizasyonun açılış seremonisinden sonra sıra müsabakalara gelmişti.

İlk müsabaka Zervinis ile Cafer arasındaydı. Yunan güreşçi Zervinis, ilk devrede Cafer'e nazaran daha üstün bir oyun sergilemişti⁸³. İkinci devrede Cafer

79 "Güreşçiler gittiler", *Yeni Gün*, 16 Temmuz 1931, s. 12.

80 "Güreşçiler gittiler", s. 12.

81 "Güreşçilerimiz Yunan pehlivanlarına galip geldiler", *Vakit*, 22 Temmuz 1931, s. 2.

82 "Güreşçilerimiz Atina'da", *Yeni Asır*, 22 Temmuz 1931, s. 3.

83 "Kıymetli güreşçilerimiz", *Vakit*, 24 Temmuz 1931, s. 6.

oyuna ortak olmuşsa da 20 dakikanın sonunda sayı hesabıyla müsabakayı kazanan Zervinis olmuştu⁸⁴.

İkinci müsabakaysa Zamut ile Adnan karşılaşmıştı. Birbirlerine denk iki güreşçinin mücadelesi seyircilerden büyük ilgi toplamıştı. İlk devre taraflar birbirlerine üstünlük sağlayamazken, ikinci devrenin sonunda Zamut, hakemlerin kararıyla az bir farkla galip gelmişti⁸⁵. Böylece Zamut, İstanbul'da mağlup olduğu Adnan'dan Atina'da rövanşı almıştı.

Günün son müsabakasında Papadakis ile Vefik karşı karşıya gelmişlerdi. Kumkapı Spor Kulübü Reisi İsmail Hakkı Bey'in idare ettiği müsabakanın ilk devresini Papadakis önde kapatmıştı. Ancak ikinci devrede oyunun hâkimiyetini eline alan Vefik, müsabakanın 16. dakikasında güzel bir oyunla rakibinin sırtını yere getirmiş ve tuş etmişti⁸⁶.

Atina'daki güreşlerin ilk gününde Türk güreşçiler bir galibiyet ve iki mağlubiyet elde etmişlerdi. Özellikle Cafer ve Adnan, her ne kadar mağlup olmuşlarsa ilk kez yurtdışı mücadelesini deneyimlemiş olmaları nedeniyle önemli birer kazanım sağlamışlardı.

Müsabakalara 20 Temmuz 1931 Pazartesi akşamı devam edilmişti. Her ne kadar stadyumdaki izleyici kitlesinde düşüş gözlenmişse de beş binin üzerinde bir kitlenin olduğu görülmüştü.

Günün ilk müsabakası Stringakis ile Saim arasında olmuştu. Müsabakanın başından itibaren rakibine üstünlük sağlayan Saim, müsabakanın başlamasından 2,5 dakika sonra rakibini sırtını yere getirmek suretiyle tuş etmişti⁸⁷.

Günün ikinci müsabakasında Velisarios ile Mustafa⁸⁸ karşı karşıya gelmişti. Her iki devrede de Mustafa'nın rakibine üstün bir güreş sergilediği gözlenmişti. Nitekim ikinci devrenin başlamasından dört dakika sonra Mustafa, rakibini tuş etmiş ve müsabakadan galip ayrılmıştı⁸⁹.

84 "Güreş", *Vakit*, 21 Temmuz 1931, s. 2.

85 "Kıymetli güreşçilerimiz", s. 6.

86 "Kıymetli güreşçilerimiz", s. 6.

87 "Güreşçilerimiz Atina'da", s. 3.

88 Mustafa Çakmak, 1912-1991.

89 "Kıymetli güreşçilerimiz", s. 6.

Günün ve organizasyonun kapanış müsabakasıysa Sotrofiyos⁹⁰ ile Bedri arasında olmuştu. Müsabakanın başından itibaren oyuna ağırlığını koyan Bedri, performansı ile rakibine çok da şans vermemişti. Hatta zaman zaman rakibi ni birkaç kez tuş etme fırsatı yakalamış, ancak bu fırsatları değerlendirememişti. Yirmi dakikanın sonunda Bedri, rakibine karşı net bir skorla üstünlük sağlamış ve müsabakanın galibi olmuştu⁹¹.

İki gün süren organizasyonda Türk ve Yunan güreşçiler altı müsabakada karşı karşıya gelmişlerdi. Bu müsabakaların ikisini Yunan güreşçiler, dördünü de Türk güreşçiler kazanmışlardı. Nihayetinde ortaya şöyle bir tablo çıkmıştı:

Tablo 2. Atina'daki Müsabakaların Dökümü

Sıra	Tarih	Müsabaka	Galip	Galibiyet Şekli
1	19 Temmuz 1931 Pazar	Zervinis-Cafer	Zervinis	Sayı Üstünlüğü
2	19 Temmuz 1931 Pazar	Zamut-Adnan	Zamut	Sayı Üstünlüğü
3	19 Temmuz 1931 Pazar	Papadakis-Vefik	Vefik	Tuş
4	20 Temmuz 1931 Pazartesi	Stringakis-Saim	Saim	Tuş
5	20 Temmuz 1931 Pazartesi	Velisarios-Mustafa	Mustafa	Tuş
6	20 Temmuz 1931 Pazartesi	Sotrofiyos-Bedri	Bedri	Sayı Üstünlüğü

Müsabakaların ardından Yunan Güreş Heyeti yetkilileri, Türk güreşçilere günün anısına birer madalya, şahadetname ve zaferi temsil eden tunç heykel; Kumkapı Spor Kulübü'ne de Yunanların tarihi güreş tablolarından birini hediye etmişlerdi. Ayrıca alınan her bir galibiyet için de birer adet kupa vermişlerdi⁹².

Organizasyonun kapanış seremonisinden sonra Ege vapuruyla Atina'dan yola çıkan ve 23 Temmuz akşamı İstanbul'a ulaşan Türk güreş kafilesi, rıhtımda

⁹⁰ Yunan güreşçinin ismi konusunda Türk gazetelerinde farklı ifadeler kullanılmıştı. Vakıf gazetesinin 22 Temmuz 1931 tarihli nüshasında Sotrofiyos olarak anılan güreşçi, aynı gazetenin iki gün sonraki nüshasında Sindirafides olarak yer almıştı. Yeni Asır ise güreşçinin ismini Sotrofiyos olarak yayınlamıştı.

⁹¹ "Kıymetli güreşçilerimiz", s. 6.

⁹² "Kıymetli güreşçilerimiz", s. 6.

çok sayıda sporcu ve gazeteci tarafından karşılanmıştı⁹³. Böylece Türk-Yunan ilişkilerinde yumuşamaya katkı sunacak bir adım daha atılmıştı.

Sonuç

Osmanlı İmparatorluğu'nda 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren gelişmeye başlayan sportif faaliyetler, çoğunlukla gayrimüslimlerin ilgilendiği bir alan olsa da İkinci Meşrutiyet'le birlikte Türkler de sportif faaliyetlere yoğunlaşmışlardı. Lakin gayrimüslimlerin ağırlığı devam etmişti. Balkan Savaşlarıyla başlayıp, Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'yla devam eden süreç, Türklerin sporla olan ilişkisini büyük ölçüde sekteye uğraşmıştı. Ne var ki Cumhuriyet Dönemi'yle birlikte Türkiye'deki sportif faaliyetler merkezi hükümetin de desteğiyle hem daha organize hale gelmiş hem de *milli* bir karakter kazanmıştı.

Uluslararası yarışmalara katılım sağlanması, sporu aynı zamanda genç Cumhuriyet'in propaganda aracına dönüştürmüştü. Sporun araçsallaştırılması, yalnızca propagandayla sınırlı kalmamış, diplomaside de kendini göstermişti. Örneğin 100 yıl boyunca gergin seyreden Türk-Yunan ilişkilerindeki gelişmeler spora da yansımıştı. Özellikle tarihi öneme sahip Ankara Antlaşması'nın (1930) imzalanmasının ardından beliren yumuşama, iki ülke kulüplerinin karşılıklı dostluk müsabakaları düzenlemeleriyle geliştirilmişti. Üstelik bu süreçte Balkan Oyunları adıyla düzenlenen spor organizasyonu vasıtasıyla söz konusu yumuşamanın diğer Balkan ülkelerini de kapsamaya amaçlanmıştı.

Balkan Oyunları haricinde, Türk ve Yunan kulüpleri arasındaki dostluk müsabakaları ilk aşamada futbolla başlamıştı. 1931'de diğer branşlarda da aynı nitelikte organizasyonlar düzenlenmişti. Güreş de bu branşlardan bir tanesi olmuştu.

Şubat 1931'de Haliç İdman Kulübü'nün girişimleriyle başlayan temaslar, 5-10 Mart 1931 tarihlerinde İstanbul'da Yunanistan'dan dört, Türkiye'den 8 güreşçinin katılımıyla dostluk müsabakaları düzenlenmesiyle sonuçlanmıştı. Bu müsabakalarda Türk güreşçiler yedi, Yunan güreşçilerse bir galibiyet almışlardı. Daha da önemlisi Yunan sporcular, İstanbul'a adım atmalarından itibaren gördükleri ilgi ve organizasyonun hem açılış hem de kapanış seremonilerinde gördükleri ihtimam nedeniyle turnuvadan memnuniyetle ayrılmışlardı.

93 "Güreşçilerimiz dönmüş", *Yarın*, 24 Temmuz 1931, s. 1.

İstanbul'daki Türk-Yunan güreş müsabakalarından birkaç ay sonra, Yunanistan'ın Etnikos ve Panhelinos kulüpleri, Kumkapı Spor Kulübü'ne gönderdiği davetle Atina'da dostluk müsabakaları düzenlemeyi teklif etmişlerdi. Yunan kulüplerinin bu daveti, diplomasideki mütekabiliyet esasının sportif alandaki tezahürüydü.

Kumkapı Spor Kulübü'nün daveti kabul etmesi üzerine 19-20 Temmuz 1931'de Atina Stadyumu'nda Türk-Yunan güreş müsabakaları düzenlenmişti. Türk ve Yunan güreşçilerin ikinci kez temas edecekleri bu müsabaka için Yunanların özenli hazırlıklar yaptıkları gözlenmişti. Stadyumda oluşturdukları ambiyans ve Türk sporculara yönelik tezahüratlar Türk kafilesinin takdirini toplamıştı. Nitekim iki ülke arasındaki dostluk, organizasyonun açılış seremonisindeki konuşmalara da yansımıştı. Organizasyon kapsamında altı müsabaka gerçekleştirilmiş olup; bunların dördünü Türk güreşçiler, ikisini de Yunan güreşçiler kazanmışlardı. Müsabakalar esnasında herhangi bir sıkıntı yaşanmamış, üstelik müsabakaların ardından Yunan heyeti tarafından Türk sporculara ve Kumkapı Spor Kulübü'ne hediyeler takdim edilmişti.

Mart ayında Yunan Güreş Heyeti Reisi Vekusi'nin, temmuz ayında da Türk Milli Takımı Antrenörü Raul Peter'in açıklamaları, bu müsabakaların esas amacının iki ülke arasındaki ilişkinin sportif faaliyetler yoluyla desteklenmesi olduğunu ortaya koymuştu. Kaldı ki İstanbul'daki müsabakaların başladığı gün Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan arasındaki gümrük düzenlemesini konu edinen anlaşmanın TBMM'de kabul edilmesi, yine aynı süreçte Türkiye'de iki ülke arasındaki ilişkileri konu edinen konferansların düzenlenmesi; Atina'daki müsabakaların gerçekleştirildiği günlerdeyse mart ayında kabul edilen anlaşmanın süresinin uzatılması gibi gelişmeler, sporun diplomatik ilişkilerle olan bağı hususunda önemli ipuçları sunmuşlardı.

Sonuç olarak her iki organizasyon da esasında Türk-Yunan ilişkisindeki seyrin birer tezahürü olmuş ve bu ilişkiye olumlu etki yapmıştı. Öyle ki bu etki, aynı yılın Ekim ayında, Atina'da Başvekil İsmet Paşa ve Hariciye Vekili Tevfik Rüştü Bey'in katılımıyla gerçekleştirilecek olan İkinci Balkan Oyunlarında daha net görülecekti.

Kaynaklar

Arşiv Belgeleri

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı (BCA)

BCA, 30-10-0-0 / 144-35-20 (30.10.1927).

BCA, 501/ 32125-126785-16 (30.10.1930).

BCA, 525/380688-154367-32 (30.10.1930).

Resmî Belge

Resmî Gazete, 15 Mart 1931.

Sürelî Yayınlar

Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi,

Atatürk Yolu Dergisi,

Belleten,

Cumhuriyet,

Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi,

Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yakın Tarih Dergisi,

Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi,

Güney Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi,

Hakimiyyet-i Milliye,

İkdam,

Karadeniz Araştırmaları Dergisi,

Milliyet,

Türkspor,

Vakit,

Vatan,

Yarın,

Yeni Asır,

Yeni Gün

Kitaplar

Benlisoy, Yorgo, Macar, Elçin, *Fener Patrikhanesi*, Ayraç Yayınları, Ankara 1996.

Soysal, İsmail, *Türkiye'nin Siyasal Andlaşmaları, 1. Cilt (1920-1945)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2000.

Uçarol, Rıfat, *Siyasi Tarih (1789-2014)*, Der Yayınları, 10. Baskı, İstanbul 2015.

Makaleler

A. Sedat, “Yunanistan’a gidecek güreşçiler hazırlandılar”, *Yeni Gün*, 11 Temmuz 1931.

“Altay Atınada Yunan Şampiyonuna (6-3) Nasıl Yenildi?”, *Türkspor*, S.15-67, 8 İkinci Kanun 1931, s. 16.

As, Efdal, “İktidar-Spor Kurumları İlişkileri Bağlamında İki Dünya Savaşı Arasında Türkiye Cumhuriyeti’nin Katıldığı Olimpiyatlar (1924 Paris, 1928 Amsterdam, 1936 Berlin)”, *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, C 12/S. 24, Aralık 2016, s. 156-204.

Atabeyoğlu, Cem, “Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C 8, İletişim Yayınları, İstanbul 1995, s. 2190-2191.

Atabeyoğlu, Cem, “Güreş”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C 8, İletişim Yayınları, İstanbul 1995, s. 2219-2235.

“Atina’dan gelen haberler”, *Cumhuriyet*, 7 Teşrinievvel 1930.

“Atletizmde faaliyet başladı”, *Yarın*, 24 Şubat 1931.

“Atletlerimiz dün avdet ettiler”, *Cumhuriyet*, 16 Teşrinievvel 1930.

“Ayvalık-Midilli Maçı 2-2’ye Berabere Kaldı”, *Milliyet*, 23 Teşrinisani 1930.

“Balkan oyunları”, *Milliyet*, 30 Eylül 1930.

“Bu akşam son güreşler yapılacak”, *Yarın*, 10 Mart 1931.

“Bu gece yapılacak müsabakalar”, *Yarın*, 7 Mart 1931.

Bürhaneddin, “Türk atletleriyle beraber Yunan payitahtında”, *Milliyet*, 7 Teşrinievvel 1930.

Daver, Abidin, “Sporu kurtaralım!”, *Cumhuriyet*, 16 Teşrinievvel 1930.

“Dün gece yapılan güreş maçları”, *Vakit*, 11 Mart 1931.

“Dün geceki güreşlerde iki Yunanlının sırtını yere getirdik”, *Yarın*, 11 Mart 1931.

“Dün Rum Patriği İntihap Edildi”, *İkdam*, 18 Kanunuevvel 1924.

“Fenerbahçe İle Aris Takımı Berabere Kaldı”, *Hakimiyyet-i Milliye*, 25 Teşrinievvel 1930.

“Galatasaray, Yunan takımını 5-1 mağlup etti”, *Cumhuriyet*, 27 Teşrinievvel 1930.

“Gelen Yunan güreşçileri kimlerdir?”, *Yarın*, 14 Şubat 1931.

“Gidiyorlar!”, *Cumhuriyet*, 2 Teşrinievvel 1930.

Güneş, Günver, “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türk Ocaklarında Beden Eğitimi Spor Faaliyetleri (1923-1931)”, *Belgi*, S. 27, Ocak 2024, s. 19-43.

“Güreş”, *Vakit*, 21 Temmuz 1931.

“Güreşçiler gittiler”, *Yeni Gün*, 16 Temmuz 1931.

“Güreşçilerimiz Atina’da”, *Yeni Asır*, 22 Temmuz 1931.

“Güreşçilerimiz dönmüş”, *Yarın*, 24 Temmuz 1931.

“Güreşçilerimiz galip”, *Cumhuriyet*, 8 Mart 1931.

“Güreşçilerimiz Yunan pehlivanlarına galip geldiler”, *Vakit*, 22 Temmuz 1931.

“Güreşçilerimiz Yunanistan’a gidiyor”, *Vakit*, 25 Haziran 1931.

“Güreşte faikiyetimizi Yunanlılara isbat ettik”, *Vakit*, 8 Mart 1931.

“İlk Türk-Yunan güreşi bugün”, *Yarın*, 5 Mart 1931.

“İzmirli K.S.K. Midillide Aris isimli Yunan takımını 5-1 yendi”, *Türkspor*, 1 İkincikanun 1931, S.14-66, s. 10-11.

“İznik Metropolit Patrik İntihap Edildi”, *Vatan*, 14 Temmuz 1925.

Kayıran, Mehmet, Metintaş, Mustafa Yahya, “Türk-Yunan İlişkileri (1878-1952)”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Yakın Tarih Dergisi*, C 1, S. 3, Ocak 2018, s. 33-73.

Kaymaz, İhsan Şerif, “Wilson Prensipleri ve Liberal Emperyalizm”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C.23, S.667-68-69, Kasım 2007, s. 145-174.

“Kıymetli güreşçilerimiz”, *Vakit*, 24 Temmuz 1931.

“M. Venizelos bayrağımızı nasıl selamladı?”, *Vakit*, 17 Teşrinievvel 1930.

Mutlu, Mustafa, “Uluslararası İlişkilerin Gelişiminde Sporun Rolü: Türk-Yunan İlişkileri Örneği (1930-1931)”, *Atatürk Yolu Dergisi*, S. 70, Mayıs 2022, s. 339-354.

Öksüz, Melek, “Girit Meselesi’nin Belirsizlik Yılları (1908-1913)”, *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, S. 25, Nisan 2010, s. 95-114.

Özdemir, Nuray, “Türkiye Cumhuriyeti’nin Katıldığı İlk Uluslararası Organizasyon: 1924 Paris Olimpiyatları”, *Atatürk Yolu Dergisi*, S. 51, Bahar 2013, s. 717-744.

“Patrikhanede Hadise”, *Hakimiyyet-i Milliye*, 7 Kanunuevvel 1923.

“Sakızda sporcularımız”, *Yeni Asır*, 8 Kanunuevvel 193.

Sarıkoyuncu Değerli, Esra, “Atatürk Dönemi Türk-Yunan Siyasi İlişkileri”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 15, Ağustos 2006, s. 239-261.

Serbestoğlu, İbrahim, “Yunanistan’a Geçiş Sürecinde Teselya Müslümanlarının Durumu”, *Belleten*, C LXXVIII, S. 283, Ankara 2014, s. 1075-1098.

“Sporcular Sakızda hararetle karşılandılar”, *Yeni Asır*, 7 Kanunuevvel 1930.

“Şehrimize Yunan güreşçiler geliyor”, *Yarın*, 8 Şubat 1931.

T.M., “Çifte Muvaffakiyet”, *Türkspor*, 12 Mart 1931, S. 24-76, s. 3-4.

“Türk-Yunan Dostluğu”, *Yarın*, 13 Mart 1931.

“Türk-Yunan gümrük itilafnamesi”, *Yeni Gün*, 13 Temmuz 1931.

“Türk-Yunan münasebatı hakkında bir konferans”, *Cumhuriyet*, 5 Mart 1931.

“Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne daveti zaruridir”, *Vakit*, 6 Mart 1931.

Uğurlu Şenel, Nilüfer, “1930 Yılı Türk-Yunan Dostluk Çabaları”, *Güney Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, S. 21, Aralık 2012, s. 119-150.

Uzun, Hakan, “1919-1950 Yılları arasında Türkiye-Yunanistan İlişkileri”, *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, C 5, S. 2, 2004, s. 35-50.

“Üç güreşte de Yunanlıları yendik”, *Yarın*, 8 Mart 1931.

“Yunan güreşçiler şehrimizde”, *Vakit*, 5 Mart 1931.

“Yunan güreşçileri şehrimize geldiler”, *Türkspor*, 5 Mart 1931, S. 23-75, s. 12.

“Yunan güreşçileri şehrimizde”, *Vakit*, 5 Mart 1931.

“Yunan güreşçileri ilk temas”, *Cumhuriyet*, 6 Mart 1931.

“Yunan güreşçileri temas”, *Türkspor*, 26 Şubat 1931, S. 22-74, s. 13.

“Yunan güreşçilerle ilk müsabakamız”, *Vakit*, 6 Mart 1931.

“Yunanistan’a gidecek güreşçiler seçildi”, *Cumhuriyet*, 28 Haziran 1931.

“Yunanlı güreşçiler”, *Vakit*, 3 Mart 1931.

“Yunanlı güreşçiler geliyor”, *Yarın*, 3 Mart 1931.

“Yunanlı güreşçileri yendik”, *Türkspor*, 12 Mart 1931, S. 24-76, s. 10-12.

“Yunanlılarla ilk güreş müsabakamız”, *Yarın*, 6 Mart 1931.